

SPRÁVY A POSUDKY

Vyšla nová terminologická príručka

[VALENTOVÁ, Iveta – KRÁLIK, Ľubor – HARVALÍK, Milan – HLADKÝ, Juraj – ZÁVODNÝ, Andrej – IMRICHOVÁ, Mária – GALKOWSKI, Artur – BIJAK, Urszula – BAUKO, Ján: Slovenská onomastická terminológia. Bratislava – Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis 2024. 476 s.]

Koncom minulého roka sa zavŕšením významnej etapy terminologického výskumu v oblasti vlastných mien stalo vydanie publikácie *Slovenská onomastická terminológia*. Tomuto titulu venujeme na stránkach nášho časopisu pozornosť z viacerých hľadísk najmä preto, že korešponduje s primárnym poslaním nášho časopisu – terminologickou problematikou, nadväzuje na množstvo čiastkových aj syntetizujúcich príspevkov uverejnených na našich stránkach, rešpektuje teoretické poznatky domácich aj zahraničných jazykovedcov z množstva vedeckých podujatí, kriticky ich hodnotí a objektivizuje fungovanie onomastických termínov vo vedeckej a v odbornej oblasti. Monografia *Slovenská onomastická terminológia* nie je len formálnym výstupom z riešenia grantovej úlohy VEGA 1/0958/20, ako by to prísne scientometrické oko vyžadovalo, ale sa stala súhrnom poznatkov z oblasti formovania a stabilizácie onomastického pojmového aparátu v priereze mnohých desaťročí a je dôkazom vedeckej spolupráce Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV, v. v. i., sídla Slovenskej onomastickej komisie, a pracovníkov viacerých vysokoškolských pracovísk: Ivety Valentovej, Ľubora Králika a Milana Harvalíka z Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV, Juraja Hladkého a Andreja Závodného z Trnavskej univerzity v Trnave, Márie Imrichovej z Prešovskej univerzity v Prešove, Jána Bauka z Univerzity Sv. Konštantína Filozofa v Nitre a poľských bádateľov Artura Galkowského z Univerzity v Łodzi a Urszuly Bijak z Instytutu Języka Polskiego PAN v Krakove.

Rozsiahla monografia, ktorej ťažisko tvorí slovníková časť slovenskej onomastickej terminológie, je rozdelená na *Úvod* a štyri základné časti: *Výskum slovenskej onomastickej terminológie a genéza jej spracovania* (s. 9 – 18), *Koncepcia spracovania slovenskej onomastickej terminológie* (s. 19

– 40), *Závery a vízie ďalšieho spracovania* (s. 41 – 42) a samotný *Slovník slovenskej onomastickej terminológie*, tvoriaci ťažiskovú a najrozsiahljšiu časť diela (s. 43 – 383). Záverečnú časť monografie tvoria registre termínov (s. 384 – 398), indexy ich českých, poľských, anglických, nemeckých a maďarských ekvivalentov (s. 392 – 430), *Zhrnutie* (s. 431 – 434) s jeho verziami v angličtine, nemčine, poľštine a maďarčine (s. 435 – 450) a rozsiahly zoznam 388 (!) položiek použitej literatúry (s. 451 – 475).

Vo vstupnej časti monografie *Výskum slovenskej onomastickej terminológie a genéza jej spracovania* autori uvádzajú formovanie teoretických východísk všeobecnej terminografie a opisujú proces ich implikácie do onomastiky (vývin onomastickej terminológie a jej genéza, s. 9 a n.). Druhá kapitola teoretickej časti monografie – *Koncepcia spracovania slovenskej onomastickej terminológie* – sa venuje teoreticko-metodologickým východiskám a prístupom spracovania onomastickej terminológie. Ťažisko tejto kapitoly – v súlade s titulom posudzovanej práce – sa opiera o slovenský propriálny systém. Pri formulovaní koncepcie autori vychádzali zo slovenskej onymickej materiálnej bázy, ale z teoretického aj praktického hľadiska využili veľké množstvo poznatkov slovenskej aj neslovenskej teoretickej všeobecnej jazykovedy, terminológie a onomastiky. Na poznatkoch rozsiahlych výskumov domácich aj zahraničných bádateľov sú na s. 21 – 25 zostavené zreteľné a jednoznačné kritériá spracovania slovenskej onomastickej terminológie, ktoré autori aplikovali v ťažiskovej časti svojej kolektívnej monografie. Významnú informatívnu zložku práce tvorí charakteristika pramennej základne (s. 28), od ktorej sa odvíjajú informácie o štruktúre databázy a forme heslovej state. Jej štruktúru autori podrobne opisali v časti *Heslová stat'* (s. 37 – 40), ktorá je podrobným návodom na základnú orientáciu v jednotlivých heslách slovníkovej časti práce. Hodnotnou myšlienkou monografie *Slovenská onomastická terminológia* sú okrem jej vysokej poznávacej hodnoty aj perspektívy ďalšieho smerovania výskumu v tejto oblasti. Autori ich sformulovali v krátkej časti *Závery a vízie ďalšieho spracovania* (s. 41 – 42) a v nadväznosti na ich riadky radi pripomíname, že touto monografiou poukázali na vnútornú významovú štruktúrovanosť propriálneho systému a potrebu jednoznačne pomenovať špecifické významové prvky každého vlastného mena, odrážajúceho svojou formou a významom jedinečnosť pomenovaného objektu, situačnosť proprializácie, motivačné

faktory, historické aj sociálne fenomény pomenovacieho procesu, funkčnosť a štruktúrne väzby konkrétneho vlastného mena s ďalšími prvkami propriálneho systému aj apelatívnej slovnej zásoby. V rámci spomenutých vízií a ďalšieho spracovania onomastickej terminológie možno pripomenúť, že mnohé heslá sa budú „overovať“ praxou“, napr. pri hesle *onymická polysémia* (s. 236) je uvedený „klasický“ príklad *Ján Kováč*, chýba však informácia či „návod“ na riešenie príkladov typu *Turiec* (kraj aj rieka), *Rómeo a Júlia* (román, balet, pieseň – napr. aj „chýbajúce heslo“ *onymická polarizácia*)... Je celkom prirodzené, že v takom rozsiahlom diele, akým sa stala kolektívna monografia *Slovenská onomastická terminológia*, je aj množstvo námetov na rozšírenie a doplnenie vyše 600 hesiel o detaily, ktoré si sami autori uvedomujú a odporúčajú ich ako vízie ďalších výskumov.

Obsah a štruktúra posudzovanej monografie a metodologické prístupy, ktoré v nej autori uplatnili, dokazujú, že slovenská onomastická škola zaujíma v kontexte medzinárodných výskumov v oblasti teoretickej aj praktickej onomastiky popredné miesto. Je pokračovateľom výskumov slovenských onomastikov a ich tradícií z druhej polovice minulého storočia a svedectvom vzoru najmä pre neslovanské jazyky, ktoré – celkom objektívne – v oblasti onomastickej terminológie pociťujú v porovnaní so slovanskou (aj slovenskou) onomastikou – markantný deficit. Aj touto zložkou sa vydanie kolektívnej monografie *Slovenská onomastická terminológia* stalo inšpiratívnym činom v oblasti vedeckého výskumu a porovnávacieho štúdia. Práca je výrazným posunom v stabilizovaní odbornej terminológie, svojou poznávacou hodnotou rozširuje vedecké poznanie a dôstojne prezentuje výsledky onomastiky, obľúbenej disciplíny doma aj v zahraničí.

Pavol Žigo
Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV, v. v. i.